

Právní výklad k zákonnému zmocnění odboru dozoru a kontroly veřejné správy Ministerstva vnitra

K obecně závazné vyhlášce o poplatku za komunální odpad

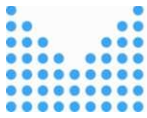
Obec je zmocněna ustanovením § 17a odst. 1 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“) obecně závaznou vyhláškou stanovit a vybírat poplatek za komunální odpad (dále jen „poplatek“) vznikající na jejím území. Poplatek není oprávněna stanovit současně s místním poplatkem za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů podle zvláštního zákona. (§ 10b zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů).

Zákon o odpadech je konstruován na zásadě, že za systém sběru, třídění, využívání a zneškodňování komunálních odpadů plně odpovídá obec. Pokud obec využije zákonné zmocnění § 17 odst. 2 zákona o odpadech a v samostatné působnosti obecně závaznou vyhláškou stanoví systém nakládání s komunálními odpady a stavebním odpadem podle zákona o odpadech, má možnost se rozhodnout (zvolit si), zda stanoví poplatek za komunální odpad podle § 17a zákona o odpadech, nebo místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů podle § 10b zákona o místních poplatcích, nebo zda bude vybírat úhradu za stejnou činnost od fyzických osob na smluvním základě (§ 17 odst. 5 zákona o odpadech). Tomuto svému rozhodnutí však je povinna přizpůsobit obsah předmětné vyhlášky.

Zákon o odpadech zavedl úpravu úhrady za nakládání s komunálním odpadem ve formě poplatku za komunální odpad, který stanovuje obec v rámci své samostatné působnosti a který je obcí spravován a je jejím příjmem. Podle uvedené specifikace lze dovodit, že je takto zákonem o odpadech stanoven nový druh poplatku, který svou podstatou připomíná místní poplatek, ale vzhledem k taxativnímu výčtu druhů místních poplatků nemůže být pod zákon o místních poplatcích zahrnut.

Zákon o odpadech v ustanovení § 17a:

- vymezuje především oprávnění obce upravit tento poplatek obecně závaznou vyhláškou, v níž je možno vymezit výši poplatku včetně způsobu jeho výběru,
- stanoví obec jako správce poplatku,
- vymezuje rozpočtové určení příjmu z poplatku,
- definuje poplatníka,
- definuje předmět a základ poplatku a

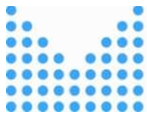

- určuje i pravidla pro vymezení sazby poplatku.

Ústavní soud v nálezu Pl. 14/2000, zveřejněný pod č. 43/2001 Sb. konstatoval, že **změna konstrukce úhrady za komunální odpad, a to i do podoby poplatku, přísluší státu a je legitimní, stejně jako vymezení okruhu poplatníků příslušného poplatku.** Stanovení širokého okruhu poplatníků poplatku za komunální odpad je podle názoru Ústavního soudu odůvodněno především veřejným zájmem na ochraně životního prostředí před znečištěním odpady. Všem fyzickým osobám, při jejichž činnosti vzniká komunální odpad, je uložena povinnost zařadit se do obcí garantovaného způsobu likvidace komunálního odpadu. O tom, že životní prostředí (jeho ochrana a péče o ně) se stává nezbytně prioritou každé společnosti, snad není potřebné vést obsáhlejší argumentaci.

Ústava v čl. 2 odst. 4 stanoví, že každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá. Obdobné ustanovení je obsaženo v čl. 2 odst. 3 Listiny s upřesněním v čl. 4 odst. 1 Listiny, kde je stanoveno, že povinnosti mohou být ukládány pouze na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod. Ve vztahu k daním a poplatkům je pak na místě připomenout i čl. 11 odst. 5 Listiny, který stanoví, že **daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona.** Aby daňové a poplatkové povinnosti a podmínky jejich vzniku odpovídaly uvedenému základnímu právu zakotvenému v Listině, musí mít svůj základ v zákoně. Zákonná úprava musí určovat náležitosti poplatkového vztahu, tj. prvky poplatku, kterými jsou subjekt poplatku, objekt poplatku, základ poplatku, sazba poplatku, úlevy a osvobození od poplatku, splatnost poplatku a sankce za nesplnění poplatkové povinnosti. Předmět daně jako subjektivního závazku určité osoby vůči státu je právní normou určené jednání, konání nebo chování osob. Právní titul daně je dán zvláštním zákonem a na základě něho se také závazek určité osoby vůči státu vytváří. Poplatková povinnost vzniká naplněním určitých zákonem vymezených právních skutečností, podmínek, které zakládají na straně obce právní nárok na poplatek a na straně osoby poplatkový závazek. Poplatek má vynutitelný charakter (na základě zákona se vybírá), zákon přesně vymezuje skutečnosti zakládající daňovou povinnost, výši a lhůtu splatnosti. Poplatek je peněžité plnění, které je vybíráno jako vyrovnání za individuální výhodu.

Ústavní soud v nálezu č. Pl. 14/2000 dále konstatoval, že *ve vztahu k vymezení základu poplatku a jeho sazby lze uvést určité pochybnosti ve vztahu ke specifické metodě, jak byly tyto atributy poplatku upraveny. Specifičnost tohoto poplatku spočívá v tom, že je poplatníkům (fyzickým osobám) stanovován sice podle počtu a objemu nádob určených k odkládání odpadů nebo podle počtu uživatelů bytů, tedy navozuje dojem poplatku placeného pevnými částkami (tedy určitou sazbou), avšak podle vymezení základu, z něhož se poplatek stanoví, se jedná o cenu za poskytnuté služby, protože poplatek se vypočítává podle předpokládaných oprávněných nákladů obce vyplývajících z režimu nakládání s komunálním odpadem. Pojem předpokládané oprávněné náklady obce vyplývající z režimu*

nakládání s komunálním odpadem, ale novelou zákona o odpadech přesně vymezen není, vzhledem k povaze takto stanoveného základu však ani vymezen být přesně nemůže. V tomto směru však maximální výši poplatku nelze zřejmě stanovit jednoduše a jednotnou částkou, protože to s ohledem na jeho konstrukci (která prostě nemůže být stanovena jinak) není možné.

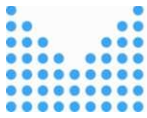
Doporučujeme, aby součástí OZV byl také výpočet poplatku podle předpokládaných oprávněných nákladů obce vyplývajících z režimu nakládání s komunálním odpadem, aby právní předpis byl transparentní a každý se mohl seznámit s tím, za co byl poplatek vyměřen.

Zákon o odpadech v § 17a odst. 3 určuje, že **správu poplatku vykonává obec**, která ho na svém území zavedla, a to i z hlediska zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „daňový řád“). Správou daní a poplatků se dle daňového řádu rozumí právo orgánu, jemuž přísluší správa daně nebo poplatku (v tomto případě obce), činit opatření potřebná ke správnému a úplnému zjištění, stanovení a splnění daňových povinností, zejména právo vyhledávat daňové subjekty, daně vyměřit, vybírat, vyúčtovat, vymáhat nebo kontrolovat jejich splnění ve stanovené výši a době. Současně zákon o správě daní a poplatků definuje i povinnosti poplatníků týkající se plnění jejich poplatkové povinnosti, splatnost a vymahatelnost poplatku. Daňový řád určuje rovněž sankce za nesplnění poplatkové povinnosti a připouští možnost využití institutu prominutí při nesplnění poplatkové povinnosti.

Přestože ke stanovení tohoto poplatku jsou z řad odborné i laické veřejnosti určité výhrady o jeho zákonnosti (především ke způsobu stanovení výše tohoto poplatku), podle názoru Ústavního soudu (nález Pl. 14/2000) byl poplatek za komunální odpad stanoven na základě zákona, čímž je splněn i požadavek čl. 11 odst. 5 Listiny.

Závěrem lze shrnout, že:

- 1) Obec obecně závaznou vyhláškou stanoví a následně vybírá poplatek za komunální odpad za předpokladu, že obec stanovila systém shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů.
- 2) Poplatníkem je každá fyzická osoba při jejíž činnosti vzniká komunální odpad.
- 3) Plátcem poplatku je potom vlastník nemovitosti, kde vzniká komunální odpad. Jde-li o budovu, ve které vzniklo společenství vlastníků jednotek podle zvláštního zákona, je plátcem toto společenství. Plátce poplatek rozúčtuje na jednotlivé poplatníky.
- 4) Při stanovení výše poplatku vychází obec z předpokládaných oprávněných nákladů obce vyplývajících z režimu nakládání s komunálním odpadem rozvržených na jednotlivé poplatníky podle počtu a objemu nádob určených k odkládání odpadů připadajících na jednotlivé nemovitosti nebo podle počtu uživatelů bytů a s ohledem

na úroveň třídění tohoto odpadu. Takto stanovený poplatek je poplatkem maximálním.

- 5) Správcem poplatku je obec.
- 6) Řízení ve věcech poplatků za komunální odpad se vede podle zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

-
- tento materiál popisuje právní stav ke dni zpracování (aktualizace);
 - právní názor uvedený v tomto materiálu není právně závazný, neboť k závazným výkladům je oprávněn pouze soud
-